GRAĆ PIERWSZE SKRZYPCE

Zwrot GRAĆ PIERWSZE SKRZYPCE ma dwa znaczenia, zależne od kontekstu użycia: w języku specjalistycznym oznacza ‘być prowadzącym skrzypkiem w orkiestrze’, w języku ogólnym zaś ‘mieć decydujący głos w jakiejś sprawie; przewodzić czemuś’. Wprawdzie jako termin muzyczny funkcjonują zarówno PIERWSZE, jak i DRUGIE SKRZYPCE (czyli ‘dwie grupy skrzypiec w orkiestrze symfonicznej’ lub ‘dwa instrumenty w kwartecie smyczkowym’), jednak w używanym w języku ogólnym frazeologizmie GRAĆ PIERWSZE SKRZYPCE człon liczebnikowy jest niewymienny (podobnie zresztą jak człony czasownikowy i rzeczownikowy). Niepoprawne jest tworzenie konstrukcji typu „grać drugie skrzypce”, „grać trzecie skrzypce” w znaczeniu „być na drugim, trzecim miejscu w hierarchii”. Jeśli chcemy przekazać informację, że ktoś był drugi lub trzeci w kolejności decydowania, musimy zrezygnować z frazeologizmu. Poprawnie zatem: Grał pierwsze skrzypce, będąc doradcą samego hrabiego, a moje zdanie liczyło się dopiero w drugiej kolejności (nie: ja musiałem grać drugie skrzypce).